

Učinci novog poreznog zakonodavstva na plaće

Željko Dominis*

U sklopu nove porezne reforme Hrvatski sabor je koncem rujna 2023. usvojio devet poreznih propisa koji su objavljeni u Narodnim novinama, broj 114/23 od 4. listopada 2023. Od tih devet usvojenih izmjena poreznih zakona tri propisa utječu na obračun plaća: Zakon o doprinosima (Nar. nov., br. 84/08., 152/08., 94/09., 18/11., 22/12., 144/12., 148/13., 41/14., 143/14., 115/16., 106/18., 33/23. i 114/23., koji je na snazi od 1. prosinca 2023.), Zakon o porezu na dohodak (Nar. nov., br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22 i 114/23, koji je stupio na snagu 05. listopada 2023., osim članaka 1. do 8. i članaka 10. do 37. koji stupaju na snagu 1. siječnja 2024.) i Zakon o lokalnim porezima (Nar. nov., br. 115/16., 101/17., 114/22 i 114/23., koji je na snazi od 15. listopada 2023.). Novine u obračunu doprinosa primjenjuju se od 1. prosinca 2023., a novine u obračunu poreza od 1. siječnja 2024. godine. Poslodavci, koji plaću za prosinac isplaćuju u tom mjesecu, dužni su pri obračunu doprinosa već u 2023. primijeniti nova pravila. Većina poslodavaca plaću za prosinac isplaćuje u siječnju 2024., pa će na toj plaći istodobno primijeniti novi obračun doprinosa i novi obračun poreza na dohodak.

1. Uvod

Plaća predstavlja dohodak od rada, odnosno iznos novca kojeg plaća poslodavac zaposleniku na mjesečnoj razini za njegov rad na temelju sklopljenog ugovora o radu. Plaća kao primitak predstavlja osnovicu za plaćanje doprinosa. Prema propisima i aktima poslodavaca te raznim izvorima radnikovih prava, plaća se različito utvrđuje te propisima nije utvrđeno izravno pravo na koji način treba utvrditi plaću. Možemo reći da je plaća primitak radnika koji poslodavac isplaćuje za obavljeni rad u određenom mjesecu. Plaća se utvrđuje prema odredbama kolektivnih ugovora, pravilnika o radu, ugovorima o radu i drugim aktima poslodavca kojima se utvrđuju prava radnika (članak 90. Zakona o radu – Nar. nov., br. 93/14, 127/17, 98/19, 151/22 i 64/23, koji je na snazi od 14. lipnja 2023.). Prema Zakonu o radu plaća se može sastojati od osnovne ili ugovorene plaće, dodatka na plaću i ostalih primitaka. Ovisno o složenosti poslovanja poslodavaca, načinu na koji se odvijaju radni procesi, radnom mjestu radnika i oblicima rada, bruto plaća radnika može se utvrditi u točno određenoj svoti ili može sadržavati više elemenata. Kada su prava radnika na visinu plaće različito utvrđena prema Zakonu o radu poslodavac treba primijeniti za radnika najpovoljnije pravo.

Novim poreznim propisima smanjuju se opterećenja plaća osoba s najnižim dohocima uz povećanje fiskalne autonomije gradova i općina koje je provedeno kroz tri komponente:

- Smanjenje poreza na dohodak - povećanje osnovnog osobnog odbitka s 530 na 560 eura, povećanje iznosa za uzdržavane članove, povećanje praga za višu stopu poreza na dohodak;

- Smanjenje osnovice za mirovinsko osiguranje (I. stup) - 300 eura za bruto plaće do 700 eura uz postupno smanjenje olakšice za bruto plaće od 700,01 do 1.300 eura – bez utjecaja na budući iznos mirovine i
- Ukidanje prireza porezu na dohodak – uz pravo gradova i općina da odlukom propišu visinu godišnjih stopa poreza na dohodak u granicama određenim Zakonom.

Obvezni doprinosi vrsta su izravnih poreza i predstavljaju javna davanja državi kao temeljne prihode kojima se financiraju izdaci za mirovinsko i zdravstveno osiguranje. Doprinosi za obvezna osiguranja dijelimo na doprinose iz plaće i doprinose na plaću. Doprinosi se ubiru iz plaće odnosno na teret zaposlenika i tu spadaju doprinosi za mirovinska osiguranja. I. mirovinski stup obavezan je za sve zaposlenike i za njega se po sili zakona odvaja 15% bruto plaće. Tako prikupljena sredstva se koriste za isplatu mirovina. II. mirovinski stup obavezan je za sve osiguranike mlađe od 40 godina osigurane u sustavu obveznog mirovinskog osiguranja. Doprinosi na plaću odnosno na teret poslodavca se odnose na obvezno zdravstveno osiguranje koje je obvezno za sve građane Republike Hrvatske (dalje: RH). Dakle, prava koja osiguranici imaju na temelju obveznih osiguranja su prava na isplatu mirovine, te prava na pružanje zdravstvenih usluga. Bitno je istaknuti da i svi poslodavci, prilikom obračuna doprinosa prema plaći, na odgovarajući način primjenjuju odredbe o najnižoj mjesečnoj osnovici, najvišoj mjesečnoj osnovici i najvišoj godišnjoj osnovici za obračun doprinosa.

Osobni odbitci u sustavu poreza na dohodak relativno su visoki, posebice s obzirom na relativno izdašne olakšice za djecu i uzdržavane članove obitelji. Iz tog razloga zaposlenici, koji primaju najniže plaće, ne plaćaju porez na dohodak ili plaćaju vrlo niske iznose. Povećanje naknada u sustavu poreza na dohodak nije učinkovita mjera za povećanje neto dohotka takvih osoba, kao što ni smanjenje samih stopa ne može ništa promijeniti.

* Željko Dominis, mag.ing, Dubrovnik-Lumbarda, email: zeljko.dominis@gmail.com

Brisanje pojma osnovice osobnog odbitka i povećanje iznosa osobnog odbitka dovodi do jednostavnosti u oporezivanju, povećanja plaća te će isto utjecati na smanjenje negativnih učinaka inflacije. Tako će povećanje iznosa osobnog odbitka dovesti do smanjenja iznosa porezne obveze poreznom obvezniku samcu odnosno povećanja raspoloživog dohotka za 69,84 eura na godišnjoj razini. Također, u slučaju kada porezni obveznik uz osnovni osobni odbitak koristi i olakšicu za dvoje uzdržavane djece povećanjem iznosa osobnog odbitka, njegova porezna obveza na mjesečnoj razini smanjuje se za iznos od 328,80 eura na godišnjoj razini, što ujedno znači da se njegov raspoloživi dohodak povećava u istom iznosu.

2. Porezno opterećenje rada u EU

Porez na dohodak građana, porez na plaću i porezi na potrošnju čine velik dio poreznih prihoda mnogih zemalja. Ti porezi zajedno čine porezno opterećenje rada i izravnim oporezivanjem plaća koje se koriste za potrošnju. Ovo porezno opterećenje rada odražava razliku između ukupnog troška poslodavca za zaposlenika i neto raspoloživog dohotka zaposlenika.

Porezi na plaće obično su paušalni porezi koji se naplaćuju na plaće, uz poreze na dohodak. U većini zemalja Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) i poslodavac i zaposlenik plaćaju porez na plaću. Ovi porezi obično financiraju posebne socijalne programe, kao što su osiguranje za slučaj nezaposlenosti, zdravstveno osiguranje i osiguranje za starost. Iako se porezi na plaće obično dijele između radnika i njihovih poslodavaca, ekonomisti se općenito slažu da obje strane poreza na plaće u konačnici padaju na radnike.

Porez na plaću trenutno predstavlja glavni element u fiskalnim sustavima država članica EU. Važnost poreza na plaću posljednjih je desetljeća u stalnom porastu. To se pripisuje slijedećim činjenicama:

- da se dohodak općenito smatra najpravednijim temeljem za oporezivanje i
- da je sve veća uporaba odbitka poreza na plaće (povezano s koncentracijom radnih mjesta u većim i sve bolje organiziranim proizvodnim jedinicama).

Porez na plaću primjenjuje se na razini središnje države u većini država članica. U nekim slučajevima ti se porezi dopunjuju s jednim ili više lokalnih poreza, iako u većini europskih zemalja porezi na osobni dohodak na nižim razinama vlasti ili ne % je ili su relativno nevažni u smislu prinosa. Omjer poreza na dohodak i BDP-a uvelike varira među zemljama.

Sve zemlje primjenjuju princip prebivališta. Rezidenti se oporezuju na sve svoje prihode, neovi-

sno o zemlji u kojoj su prihodi ostvareni. Nerezidenti se oporezuju samo na svoju zaradu u toj zemlji. Međutim, svaka država primjenjuje različite kriterije kako bi utvrdila ima li osoba prebivalište u toj zemlji. Većina država članica određuje prebivalište osobe u zemlji u kojoj osoba ima svoje uobičajeno prebivalište ili u kojoj boravi najmanje šest mjeseci tijekom fiskalne godine. Uzima se u obzir i mjesto gdje se nalazi središte ekonomskih interesa, odnosno mjesto stanovanja partnera i djece.

Godine 2022. samci s prosječnom plaćom platili su otprilike jednu trećinu svojih plaća u obliku poreza. U većini zemalja OECD-a obitelji su imale manja porezna opterećenja od samaca bez djece koji zarađuju isti prihod.

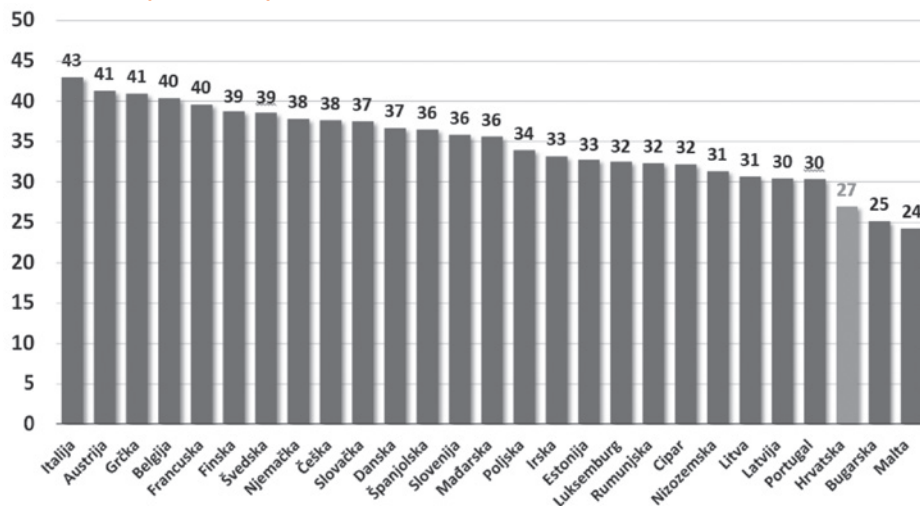
Neke su pojedinačne zemlje u posljednja dva desetljeća znatno promijenile svoje poreze na dohodak i plaće. Mađarska, članica EU i zemlja OECD-a s jednim od najvećih poreznih opterećenja na rad u 2000. godini, imala je najznačajnije smanjenje svog poreznog opterećenja sa 54,7% na 41,2% u 2022. To je djelomično zbog uvođenja paušalnog poreza

na dohodak, što je smanjilo porezno opterećenje dohotka u odnosu na ukupne troškove rada. Osim toga, Mađarska je smanjila svoje poreze i na plaće u odnosu na ukupne troškove rada. Švedska i Litva također su značajno smanjile svoja porezna opterećenja na rad za 7,7 odnosno 7,5 % tih bodova.

2.1. Porezno opterećenje rada razlikuje se diljem EU

Iako je porezno opterećenje u Europi općenito visoko, postoji relativno širok raspon. Kako bi se smanjio učinak kumulacije zarađenog dohotka u zajedničkim sustavima, većina zemalja sa zajedničkim oporezivanjem primjenjuje „*income splitting*“, prema kojem se smatra da svaki od supružnika ima isti dohodak, bez obzira na njihovu stvarnu zaradu. Tamo gdje su porezne stope progresivne to ima učinak smanjenja porezne obveze.

Grafikon 1. Prikaz implicitnih poreznih stopa na rad u državama članicama EU-a (2021., u %)¹

¹ Izvor: Europska komisija, Glavna uprava za oporezivanje i carinsku uniju, temeljeno na podacima Eurostata.2

Grafikon 1. ilustrira kako se europske zemlje razlikuju u poreznom opterećenju rada prema podacima iz 2021. izraženo u postotcima.

Trenutno Belgija ima najveće porezno opterećenje rada od 53% (ujedno i najviše od svih zemalja Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development* - dalje: OECD), a slijede je Njemačka s 47,8% i Francuska s 47%. S druge strane, Švicarska ima najmanje porezno opterećenje od 23,4%. Nizozemska, Italija, Ujedinjeno Kraljevstvo, Belgija, Danska, Austrija, Finska i Švedska pojedinačno procjenjuju zarađeni dohodak supružnika ako su oboje zaposleni. Francuska, Portugal, Grčka i Luksemburg koriste zajedničko oporezivanje, a u Španjolskoj, Njemačkoj i Irskoj postoji mogućnost izbora između pojedinačnog ili zajedničkog oporezivanja. U zemljama koje koriste zajedničko oporezivanje, porezna obveza izračunava se primjenom odgovarajuće stope na ukupni oporezivi zarađeni dohodak supružnika. Pod pojedinačnim oporezivanjem, obveza se izračunava primjenom odgovarajuće stope na oporezivi zarađeni dohodak svakog supružnika zasebno.

Važno je napomenuti da europske zemlje pružaju određene ciljane porezne olakšice za obitelji s djecom, obično putem nižih poreza na dohodak. U Njemačkoj se jedan radnik, koji zarađuje prosječnu plaću u zemlji, suočava s poreznim opterećenjem od 47,8%. Obitelj s dvoje djece i jednom odraslom osobom bila bi porezno opterećena od 32,9%. Turska je jedina zemlja u Europi koja obitelji ne oporezuje po nižoj stopi od samaca (na prosječnu plaću). Druge zemlje OECD-a poput Čilea, Kostarike i Meksika također ne oporezuju obitelji po nižoj stopi od samaca.

3. Porezna reforma - povećanje iznosa osobnih odbitaka

Novim poreznim propisima izmijenjen je propisani iznos osnovnog osobnog odbitka s 530,90 eura na iznos od 560,00 eura. Također su izmijenjeni koeficijenti koji se koriste pri izračunu uvećanog osobnog odbitka po osnovi uzdržanih članova i invalidnosti.

Dakle, izmjenama Zakona izmijenili su se iznosi osobnog odbitka za uzdržavane članove i invalidnost i to na način kako je prikazano u Tablici 1.

Tablica 1. Povećanje iznosa osobnih odbitaka²

	Sadašnji sustav - koeficijenti prema osnovici osobnog odbitka od 331,81 €			Novi sustav - koeficijenti prema visini osobnog odbitka od 560 €		Apsolutna i % razlika između sadašnjeg i novog sustava	
	Koef.	kuna	euro	Koef.	euro	euro	%
Mjesečni prag osnovice		30.000	3.982		4.200	218	5,5
Osnovni osobni odbitak		4.000	531		560	29	5,5
Uzdržavani član	0,7	1.750	232	0,5	280	48	20,6
1. dijete	0,7	1.750	232	0,5	280	48	20,6
2. dijete	1,0	2.500	332	0,7	392	60	18,1
3. dijete	1,4	3.500	465	1,0	560	95	20,6
4. dijete	1,9	4.750	630	1,4	784	154	24,4
5. dijete	2,5	6.250	830	1,9	1.064	234	28,3
6. dijete	3,2	8.000	1.062	2,5	1.400	338	31,9
7. dijete	4,0	10.000	1.327	3,2	1.792	465	35,0
8. dijete	4,9	12.250	1.626	4,0	2.240	614	37,8
9. dijete	5,9	14.750	1.958	4,9	2.744	786	40,2
Invalidnost	0,4	1.000	133	0,3	168	35	26,6
Invalidnost 100%	1,5	3.750	498	1,0	560	62	12,5

Navedenim izmjenama doći će do rasterećenja poreznih obveznika u vidu smanjenja porezne obveze čime će se povećati raspoloživi dohodak poreznih obveznika.

Za pravilan obračun poreza iz plaća koje će se isplaćivati od 1. siječnja 2024. treba podatke iz PK kartica o pravu radnika na osobni odbitak uskladiti s novim iznosom osnovnog osobnog odbitka i odbitaka za uzdržavane članove. Novi su koeficijenti za određivanje odbitaka za uzdržavane članove i djecu. Ta porezna olakšica određivat će se kao umnožak koeficijenta i osnovnog osobnog odbitka, kako je bilo propisano do 2016. Za primjenu stopa poreza treba relevantne su odluke općina i gradova, koje su oni morali donijeti do 30. studenoga 2023. i objaviti u Narodnim novinama, a u slučajevima kada u tom roku nisu donesene odluke, primjenjuje se stopa od 2% i 30% na nove iznose poreznih osnovica.

Proizvedena je razlika između bruto i neto plaće doprinosima za mirovinsko osiguranje (I. i II. stup), porezom na dohodak i prirezom. Budući da ne postoji učinkovit način utjecaja na porez na dohodak i prirez, Vlada RH odlučila je uvesti olakšicu kojom se smanjuje iznos doprinosa u I. stupu, dok doprinos u II. stupu ostaje nepromijenjen. Mjera se odnosi na sve zaposlenike čija je mjesečna bruto plaća manja od 1300 eura. Zaposlenici čija mjesečna bruto plaća iznosi 700 eura imat će pravo na olakšicu od 300 eura, što zapravo predstavlja smanjenje isplaćenih naknada za 45 eura (Tablica 2.). Međutim,

² Izvor: Vlada Republike Hrvatske, rujan 2023.

taj iznos sada postaje oporezivi dohodak, pa ako primijeno samo osnovni osobni odbitak (bez uzdržanih osoba i bez invaliditeta), osnovica za porez na dohodak sada se povećava za 45 eura, dok se porez na dohodak povećava za 9 eura. To znači da je učinak olakšica djelomično poništen.

Tablica 2. Mjesečna osnovica za obračun doprinosa i iznos olakšice³

Mjesečna osnovica za obračun doprinosa (€)	Iznos olakšice (€)
Do 700	300
Od 700,01 do 1.300	0,5 x (1.300 - osnovica)
1.300,01 ili više	-

4. Uvođenje olakšice na doprinose za mirovinsko osiguranje

Najveća rasprava vodila se oko pitanja intervencije u sustav doprinosa koji se koriste za financiranje mirovinskog sustava, budući da sustav trenutno ne prikuplja dovoljno sredstava za financiranje postojećih mirovina. Ovo rasterećenje rezultirat će godišnjim manjkom prihoda od doprinosa u iznosu od 329 milijuna eura, koji će se pokriti prijenosom sredstava iz državnog proračuna i/ili zaduživanjem, kao što je to slučaj s trenutnim deficitom mirovinskog sustava. Pri tome postavlja se pitanje je li takva mjera bila moguća bez utjecaja na mirovinski sustav?

Za usporedbu, mnoge europske zemlje uvele su takozvane povratne porezne kredite⁴ u svoje nacionalne fiskalne sustave. U takvom sustavu, konačni ili „neto“ porez na dohodak, koji plaća zaposlenik, izračunava se kao razlika između „bruto“ poreza na dohodak i iznosa poreznog kredita. Ako porezna olakšica premašuje bruto porezno opterećenje, zaposlenik ima pravo na „negativni porez“ koji se plaća u obliku povrata poreza. Iznos poreznog kredita može se modelirati na brojne načine. Jedan od načina bio bi maksimalno kreditiranje zaposlenika s najnižim bruto plaćama, nakon čega bi se iznos kredita linearno smanjivao s rastom plaća.

U Tablici 3. prikazano je povećanje neto plaće kroz uvođenje olakšice na doprinose za mirovinsko osiguranje (samo mirovinsko osiguranje I. stup - bez povećanja osobnog odbitka).

Tablica 3. Povećanje neto plaće kroz uvođenje olakšice na doprinose za mirovinsko osiguranje (samo mirovinsko osiguranje I. stup - bez povećanja osobnog odbitka)⁵

Mjesečna osnovica za obračun doprinosa (€)	Prosječno povećanje neto plaće po pojedinim razredima (€)
do 700	42,90
700,01 do 900	34,30
900,01 do 1100,00	20,66
1100,01 do 1300,00	6,72
1300,01 do 1500,00	-
1500,01 do 1700,00	-
iznad 1700,00	-
UKUPNO (prosječno)	17,35

Svim osiguranicima, kojima iznos bruto plaća prelazi iznos iznad 1.300,00 eura, prestati će pravo na korištenje umanjenja mjesečne osnovice za obračun doprinosa za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti. Za iznos bruto plaća u rasponu od 700,01 eura do 1.300,00 eura, primjenjujući linearni model izračuna iznosa umanjenja mjesečne osnovice za obračun doprinosa za mirovinsko osiguranje, osiguranicima će se ravnomjernije i pravednije omogućiti korištenje umanjenja. Na primjer, ako mjesečna bruto plaća iznosi 1200 eura, osnovica se umanjuje za 50 eura, što rezultira uštedom od 10 ili 7,5 eura doprinosa, ovisno o tome je li radnik osiguran samo u prvom ili u oba mirovinska stupa. Osnovica se umanjuje samo za doprinos za mirovinsko osiguranje koji se plaća za prvi mirovinski stup, ne odnosi se na doprinos za drugi stup, ni na doprinose koji se obračunavaju na plaću (zdravstveno osiguranje i dodatni doprinos za staž s povećanim trajanjem).

Umanjenje osnovice provodi se samo pri isplati primitka koji se prema fiskalnim propisima smatra mjesečnom plaćom i ne može se primijeniti na ostalim primicima, iako podliježu obvezi doprinosa. Umanjenje se primjenjuje bez obzira na ugovoreno radno vrijeme i neovisno o broju dana za koje se isplaćuje mjesečna plaća. Pri isplati plaće u dva navrata umanjeno se obračunava na prvoj isplati, a na drugoj se isplati ispravljiva naviše ili naniže, prema podatku o ukupnoj mjesečnoj plaći. To obuhvaća i situacije kad se plaća u novcu isplaćuje početkom mjeseca, a za nekoliko se dana obračunava plaća u naravi koja je ugovorena kao dio mjesečne plaće.

Za radnike koji su zaposleni samo kod jednog poslodavca umanjeno se jednako primjenjuje na plaći za puno i za nepuno radno vrijeme. Za one koji su zaposleni kod dvaju ili više poslodavaca, uključujući i dopunski rad, umanjeno se primjenjuje ako radnikova plaća kod svih poslodavaca zajedno za određeni mjesec iznosi do 1300 eura. Da bi svaki poslodavac imao podatak o ukupnom iznosu mjesečne plaće i izračunao razmjerno umanjeno koje on primjenjuje, radnik mora svim svojim poslodavcima na vrijeme dostaviti izjavu o plaći koju za taj mjesec ostvaruje kod svakog poslodavca. Ako ne dostavi izjavu, poslodavac će u sustavu ePorezna pribaviti podatke o iznosu ukupne plaće

³ Izvor: Vlada Republike Hrvatske, rujan 2023.

⁴ „Porezni kredit“ primjenjuje se nakon izračuna porezne osnovice i primjene poreznih stopa i ne treba ga identificirati s osobnim odbicima koji predstavljaju „smanjenje porezne osnovice“ i izračunavaju se prije primjene poreznih stopa. Hrvatski sustav poreza na dohodak poznaje nekoliko vrsta poreznih olakšica (npr. za mlade zaposlenike), ali one nikako ne mogu dovesti do negativnih iznosa poreza.

⁵ Izvor: Vlada Republike Hrvatske, rujan 2023.

toga radnika i iznosu umanjenja, a Porezna uprava će ih izračunati na temelju podataka o plaćama kod svih isplati-telja za prethodni mjesec.

Problem nastaje u slučaju ako radnik u prethodnom mje-secu nije radio kod dva poslodavca, a nije na vrijeme do-stavio izjavu. Ako radniku prestane radni odnos tijekom mjeseca i u istom se mjesecu zaposli kod novog poslodav-ca, morat će i starom i novom poslodavcu dostaviti izjavu o visini plaće za taj mjesec. Ako ne dostavi li izjavu, tada nema ni umanjenja. Postavlja se pitanje kako postupiti ako radnik naknadno dostavi izjavu i treba li u tom slučaju ispravljati prije sastavljen obračun doprinosa koji posred-no utječe na visinu neto plaće? Prema radnom zakonodav-stvu potraživanja iz radnog odnosa zastarijevaju u roku od pet godina i upitno je može li fiskalni propis onemogućiti radnika u ostvarivanju punog prava na neto plaću.

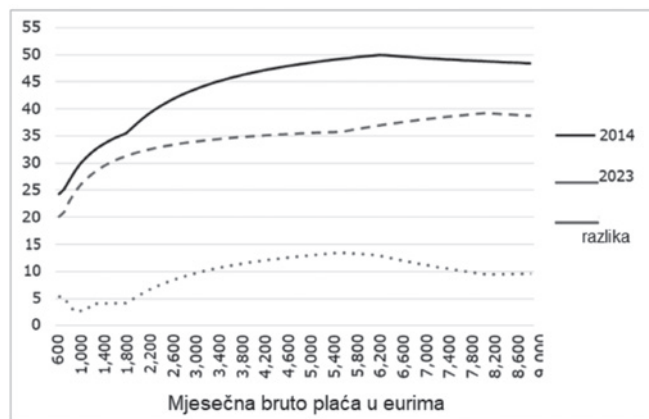
5. Primjer izračuna plaće

Kako bismo ilustrirali učinke pojedinih promjena u sustavu oporezivanja, u nastavku donosimo izračune za hipotet-skog pojedinca s različitim visinama mjesečne bruto plaće.

Pretpostavimo da taj pojedinac ima 40 godina, nema uz-državane članove obitelji, živi u gradu Zadru sa stopom prireza od 12%⁶, radi svih 12 mjeseci u godini, 40 sati tjed-no i ne prima neoporezive primitke. Analiziramo doprino-se za mirovinsko osiguranje (I. i II. stup), porez na dohodak i prirez. Ove naknade predstavljaju razliku između bruto i neto plaće (dalje: „obvezni doprinosi na plaće“).

Na grafikonu 2. prikazan je udio obveznih doprinosa na plaće u bruto plaći za 2014. i 2023. godinu za bruto plaće u rasponu od 600 do 9.000 eura. Također prikazujemo raz-liku u postotnim bodovima („razlika“), koja otkriva sma-njenje relativnog poreznog opterećenja za svaki pojedini iznos bruto plaće. Za mjesečne bruto plaće do 2.000 eura ta razlika iznosi oko 5%, dok za bruto plaće od 3.000 do 8.000 eura prelazi 10%.

Grafikon 2. Udio obveznih doprinosa na plaću u bruto plaći poreznog obveznika u 2014. i 2023. godini (%)⁷

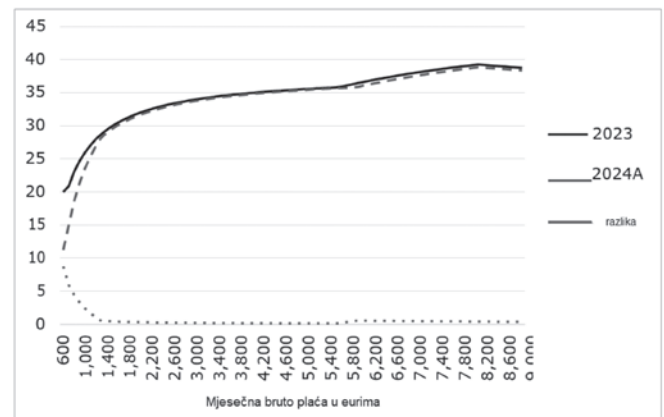
Budući da u razdoblju od 2014. do 2023. nije bilo reformi sustava doprinosa za mirovinsko osiguranje, sve navede-ne razlike mogu se pripisati promjenama u porezu na do-hodak. Jasno je da su veće plaće zabilježile veće smanjenje poreznog opterećenja, kako u relativnom tako i u apsolut-nom smislu.

Ovisno o tome za koju će se stopu poreza na dohodak grad Zadar odlučiti, razlikujemo dva scenarija:

- Scenarij 1. - Grad Zadar povećava stope poreza na do-hodak na 22,4% odnosno 33,6% u 2024.
- Scenarij 2. - Grad Zadar smanjuje stope poreza na do-hodak na 15% odnosno 25% u 2024.

Grafikon 3. uspoređuje sustav koji je na snazi 2023. i Sce-narij 1. Udio obveznih doprinosa na plaću u bruto plaći niži je u Scenariju 1. nego u 2023. Razlika je posebno vidljiva kod najnižih razina plaća, gdje taj udio pada ispod 20% u Scenariju 1., što iznosi oko 11% za bruto plaću od 600 eura i na oko 15% za bruto plaću od 700 eura.

Grafikon 3. Udio obveznih doprinosa na plaću u bruto plaći za poreznog obveznika u 2023. godini i Sce-nariju 1 (%)⁸

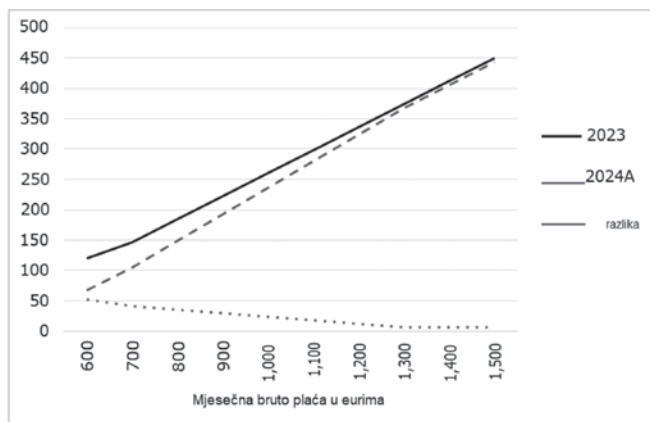
Daljnje korisne informacije donosi Grafikon 4. koji pika-zuje obvezne doprinose na plaće u eurima za bruto plaće do 1500 eura. Na temelju ovih podataka možemo izravno izračunati iznos za koji bi neto plaća u Scenariju1. porasla u odnosu na trenutnu plaću iz 2023. godine. Primjerice, za osobu sa 600 eura bruto plaće neto plaća u 2024. godini porasla bi za oko 50 eura, s tim da bi veće bruto plaće pratile manje povišice. Ukratko, u Scenariju 1. smanjenje poreznog opterećenja najveće je za zaposlenike s najnižim plaćama, dok s povećanjem plaća to smanjenje na koncu doseže nulu.

⁶ Sukladno članku 3. Odluke o porezima grada Zadra (Nar. nov., br. 113/19. i 137/22).

⁷ Izvor: Urban, I., Bezeredi, S., Bratić, V.: „Changes to tax legislation in 2023“, Institut za javne financije, 2023.

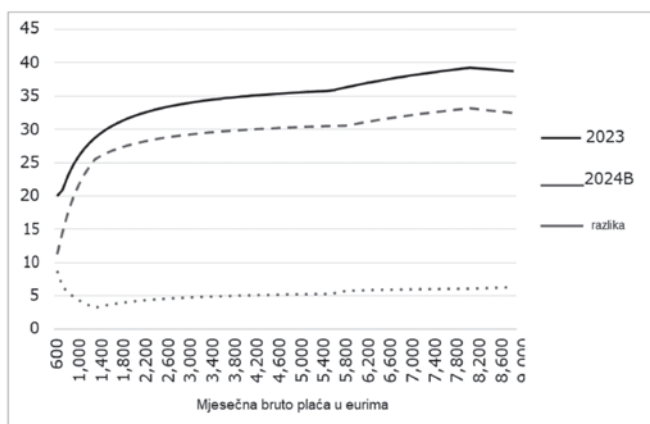
⁸ Izvor: Urban, I., Bezeredi, S., Bratić, V.: „Changes to tax legislation in 2023“, Institut za javne financije, 2023.

Grafikon 4. Ukupan iznos obveznih doprinosa na plaću u bruto plaći za poreznog obveznika u 2023. i Scenariju 1. (u eurima)⁹

S druge strane, kao što je prikazano na Grafikonu 5, u Scenariju 2. sve razine plaća, a ne samo zaposlenici s najnižim plaćama, doživjele bi znatno smanjenje poreznog opterećenja. Kao što je prikazano na Grafikonu 1, ove druge plaće su već više puta rasterećene poreza u proteklih 10 godina.

Grafikon 5. Udio obveznih doprinosa na plaću u bruto plaći za poreznog obveznika u 2023. godini i Scenariju 2. (%)¹⁰

6. Zaključak

Sustav poreza na dohodak doživio je brojne reforme u proteklih desetak godina, a sve su imale za cilj smanjenje poreznog opterećenja, što je prvenstveno pogodovalo osobama s natprosječnim primanjima. Imajući u vidu zaposlenike s najnižim plaćama, Vlada RH ovom poreznom reformom omogućila je rasterećenje doprinosa za I. mirovinski stup od 2024. Ukratko, nova mjera, olakšica u I. stupu, pogoduje skupini zaposlenih s nižim primanjima koji nisu mogli profitirati povećanjem osobnih odbitaka i smanjenjem poreznih stopa u dosadašnjem sustavu poreza na dohodak.

U 2024. godini ne plaća se prirez. Novine u obračunu doprinosa i poreza rezultirat će povećanjem neto plaća za sve zaposlene, a relativno najviše za radnike s niskim plaćama, što je i cilj porezne reforme. Pritom će zadiranje u metodologiju obračuna doprinosa iz plaće i pribavljanje potrebnih podataka troškovno opteretiti poslodavce. Trebat će doraditi računalne programe, prilagoditi obrasce, one koji se uručuju radniku i one koji se dostavljaju Poreznoj upravi, prikupiti podatke o stopama poreza po gradovima i općinama. Sve to poslodavcima povećava troškove ispunjavanja poreznih obveza, što bi moglo umanjiti željene učinke uvedenih novina.

Davanjem pune autonomije gradovima i općinama u odlučivanju o smanjenju stope poreza na dohodak s 20% na 15% te s 30% na 25% otvara se mogućnost daljnjeg smanjenja poreznog opterećenja. Ipak, treba primijetiti da ovo smanjenje opet pogoduje onima s natprosječnim plaćama. To ne mora nužno biti loše, ali čelnici gradova i općina također trebaju imati na umu da bi prihodi od poreza na dohodak mogli znatno pasti, a mnogim lokalnim jedinicama to je glavni izvor financiranja javnih usluga. Stoga bi lokalne vlasti u narednom, relativno kratkom razdoblju, trebale donijeti ključnu stratešku odluku kojim smjerom ići i kako se prilagoditi novonastalim okolnostima.

Obzirom da je Grad Zagreb imao najviši prirez za očekivati je da će imati i najviše stope poreza na dohodak, dakle umjesto dosadašnjih 20% i 30% stope poreza na dohodak od 01. siječnja 2024.g. mogle bi biti 23,6% i 35,4%.

Literatura:

1. Enache, C.: „Tax Burden on Labor in Europe“, Taxfoundation, 2023.;
2. Urban, I., Bezeredi, S., Bratić, V.: „Changes to tax legislation in 2023“, Institut za javne financije, 2023.;
3. Vlada Republike Hrvatske: „Izmjene poreznih propisa u 2023. godini“, 2023.;
4. Vlada Republike Hrvatske: „Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima“, 2023.;
5. Vlada Republike Hrvatske: „Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, 2023.;
6. Vlada Republike Hrvatske: „Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak, 2023.;
7. Vlada Republike Hrvatske: „Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnim porezima, 2023.;
8. Zuber, M.: „Porezna reforma: Kako će se obračunavati plaće prema novim poreznim pravilima“, Lider, 2023.

⁹ Izvor: Urban, I., Bezeredi, S., Bratić, V.: „Changes to tax legislation in 2023“, Institut za javne financije, 2023.

¹⁰ Izvor: Urban, I., Bezeredi, S., Bratić, V.: „Changes to tax legislation in 2023“, Institut za javne financije, 2023.